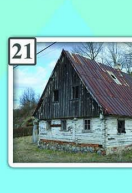
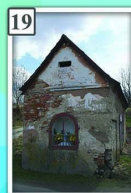
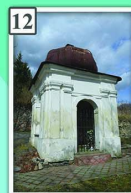
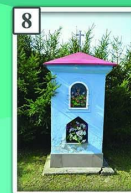
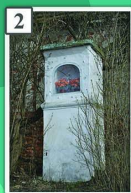

WIEŚ BOGATA W HISTORIĘ ZABYTKI JASZKOWEJ GÓRNEJ

jaszkowagorna-historia.cba.pl

Koordynator projektu: Marek Królikowski
Opracowanie graficzne: Damian Zarzyka
Zdjęcia: Laura Sikora, Wiktoria Filar
Opracowanie mapy: Alicja Pawlik,
Maciej Wasłowicz

QR STRONY

Projekt współfinansowany ze środków pozyskanych w ramach konkursu grantowego „Tu mieszkam, tu zmieniam”

WIEŚ BOGATA W HISTORIĘ ZABYTKI JASKOWEJ GÓRNEJ

jaszkowagorna-historia.cba.pl

Jaszkowa Górna to jedna z najstarszych miejscowości Ziemi Kłodzkiej. Wzmiankowana po raz pierwszy w 1324 r. jako Hennig Villa, Hanssdorf była już wówczas wsłå lokowanå na prawie niemieckim. Nazwa wsi pochodzi od imienia Hans (Jan) i zalicza się do tzw. nazw dzierżawczych. W 1380 r. źródła wymieniają po raz pierwszy miejscowy kościół parafialny p.w. św. Mikołaja.

W początkowym okresie istnienia, z uwagi na swoją rozległość, wieś była rozdrobiona pomiędzy kilku właścicieli i nie stanowiła jednolitego kompleksu majątkowego. Swoje dobra w Jaskowej posiadali przedstawiciele kłodzkich rodów rycerskich: Sterczowie, Głubonowie czy Schafgotschowie. Z czasem utrwalił się podział wsi na trzy części: wojsne sędziostwo (majątek sołtysa), kościelną (tzw. wódną parafialną) oraz rycarską (z tzw. dołzym folwarkiem, północną zamkiem). Ostatni z wymienionych majątków należał pod koniec XV w. do Hansa Daniela von Hennigsdorf, burgrabiego zamku kłodzkiego. Po jego śmierci, w wyniku podziału dóbr pomiędzy jego synów, wyodrębniła się kolejna część tzw. górny folwark, obejmujący gospodarstwa chłopięce przy granicy z Droszkowem. W rękach spadkobierców Hansa Daniela majątki te pozostawały do 1578 r., kiedy wraz z wygaśnięciem rodu von Hennigsdorf powróciły do cesarza austriackiego jako opuszczone lenno. Rok później cesarz Rudolf II sprzedał Jaskowå Górny swojemu sekretarzowi Davidowi Koberowi, z kolei na początku XVII w. majątek od jego spadkobierców zakupiło miasto Kłodzko.

Pierwsza połowa XVII w. to burzliwy okres w historii Jaskowej Górnej. Po upadku tzw. „czeskiej rebelii” podczas religijnej wojny 30-letniej (1618-1648), w trakcie której Kłodzko wypowiedziało posłuszeństwo cesarzowi austriackiemu, nastąpiła przymusowa rekatolizacja mieszkańców Hrabstwa Kłodzkiego, na które nałożono ponadto obowiązek zapłaty kontrybucji wojennej. W związku z represjami, które dotknęły głównie chłopów, w 1621 r. utworzyli oni tzw. „czwåzek obronny” obejmujący mieszkańców Oldrychowic, Skrzyńki, Jaskowej Dolnej i Górnej. Efektem było kilka starc z armią cesarską, m.in. pod Jaskowå Górny, w której poległo 100 chłopów. Pewnych zniszczeń we wsi dopuścił się także Litowczyca (znane ze swojej bitewności oddziały lekkiej polskiej jazdy przynależące cesarzowi na pomoc przez króla Zygmunta III Wazę), którzy spieczyli łędy na pomoc obcozonnej przez zburzonych ziemci, wiernej cesarzowi Bystrzycy Kłodzkiej.

W 1631 r. miasto Kłodzko sprzedało majątek w Jaskowej Górnej. Wieś znalazła się wkrótce w rękach Balthasara Springela von Edelstein. Jego syn odziedziczył ją z kolei Marii Benigen, wdowie po księciu Ficolominim z Aragoni, zwanej „orzutną księżną”. Swoją nadmierną hojnością (m.in. dla miejscowego kościoła) doprowadziła ona wkrótce do tak znacznego zadłużenia objętego majątku, że w 1692 r. został on zlicytowany. W późniejszym czasie Jaskowa Górna należała

m.in. do hrabiego von Gotza, a pod koniec XVIII w. znalazła się ostatecznie w rękach rodziny hrabiego von Magnis z Oldrychowic Kłodzkich. Wieś liczyła wówczas 252 zagrody i dzieliła się na 6 części: hrabiowską (z zamkiem, kościołem, szkołą, czterema młynami wodnymi, olejarnią i wapieniakami), trzy tzw. wojsne gospodarstwa chłopięce, część należąca do szpitala w Kłodzku oraz przysiółek Gajki. Jaskowa liczyła wówczas 1428 mieszkańców, wśród których było 23 rzemieślników. W kolejnym stuleciu liczba mieszkańców systematycznie rosła: 1540 (1820), 1666 (1845), 1900 (1890).

W okresie napoleońskim Jaskowa Górna, leżąca w pobliżu Przelęczy Kłodzkiej, zyskała znaczenie strategiczne. Wobec spodziewanego ataku wojsk francuskich wieś umocniona została fortyfikacjami ziemnymi. W czerwcu 1897 r. w jej pobliżu doszło do kilku potyczek, w których Prusacy zostali ostatecznie wyparci w kierunku Kłodzka. W walkach, po stronie francuskiej, walczyli także polscy ułani. Po klęsce Prus w Hrabstwie Kłodzkim doszło ponownie do bunów chłopięcych. Jeden z nich wybuchł w 1810 r. w Jaskowej Górnej. Wieś została wkrótce spacyfikowana przez wojsko. Bunowników osadzono na lata w twierdzy Kłodzkiej, a na jej mieszkańców nałożono olbrzymią kontrybucję w wysokość 800 talarów.

Przez całe stulecie głównym zajęciem mieszkańców Jaskowej Górnej było rolnictwo. Swoją rolniczy charakter wieś zachowała również po 1945 r. W oparciu o zachowane zabudowania folwarczne założono tu Państwowe Gospodarstwo Rolne. We wsi działa szkoła podstawowa, która pierwotnie funkcjonowała w budynku nieopodal kościoła. Od 1951 r., przez kolejne 41 lat, swoje losy z Jaskowå związały siostry opieki św. Józefa Oblubienca. Spośród innych działających w Jaskowej instytucji wymienić należy: świetlicę wiejską, Koło Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczą Straż Pożarną. W pałacu przez pewien czas udostępniana była ekspozycja zegarów z Muzeum Ziemi Kłodzkiej, a później mieściła się składnica muzealna.

Wieś bogata jest w wiele zabytków architektonicznych o unikatowym charakterze (kościół, kapliczki i krzyże przydrożne z XVII - XX w., dwadzieścia chałupa wiejskowe - jeden z niewielu zachowanych tego typu obiektów w regionie, czy domy zbudowane w tzw. stylu sudeckim), a jej łagodne położenie sprzyja uprawianiu turystyki rekreacyjnej.

Marek Królikowski

Projekt graficzny tablicy: Damian Zarzyka
Projekt mapy: Alikja Pawlik, Maciej Wasilowicz

Projekt współfinansowany ze środków pozyskanych w ramach konkursu grantowego „Tu mieszkam, tu zmieniam”